

VERGIF

EEN GEÏLLUSTREERDE
GESCHIEDENIS

Oorspronkelijke uitgave

Joel Levy, *Poison – a social history*
© 2011, Quid Publishing, ISBN 978 0 7524 5547 1

Deze uitgave
Joel Levy

Vergif – Een geïllustreerde geschiedenis

© 2020 Davidsfonds / Standaard Uitgeverij nv,
Rijnkaai 100/A11, B-2000 Antwerpen en Joel Levy
Gemaakt onder licentie van Davidsfonds. 'Davidsfonds' is het geregistreerde
merk van Davidsfonds vzw, Quinten Metsysplein 12, 3000 Leuven.

www.standaarduitgeverij.be
info@standaarduitgeverij.be

Vertegenwoordiging in Nederland:
New Book Collective, Amsterdam
www.newbookcollective.com

Eerste druk februari 2020

Vertaling: Sander Buesink, Aad van der Kooij/Vitataal
Redactie: Vitataal, Feerwerd
Omslagontwerp: In druk ontwerp
Opmaak binnenwerk: Studio Spade, Voorhuizen

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

ISBN 978 90 0227 043 7
D/2020/0034/121
NUR 680

NB: de auteur, de uitgever en de copyrighthouder aanvaarden geen enkele aansprakelijkheid voor enige vorm van verwonding, verlies of schade als gevolg van het gebruik en de toepassing van de inhoud van dit boek.

In dit boek komen heel wat giftige stoffen ter sprake. Elk van deze stoffen kan dodelijk zijn. De beschrijvingen en de uitleg zijn geenszins bedoeld om het experimenteren met of het gebruiken van giftige stoffen te stimuleren, en evenmin ter vervanging van medische zorg en deskundige behandeling na blootstelling aan enige giftige substantie. Als je denkt te zijn blootgesteld aan een giftige stof, zoek dan altijd en onmiddellijk medische hulp. En onthoud de waarschuwing van Lewis Carroll in *Alice in Wonderland*: 'Als je drinkt uit een flesje waar 'gif' op staat, zal je dat vroeg of laat vrijwel zeker opbreken.'

VERGIF

EEN GEÏLLUSTREERDE
GESCHIEDENIS

Joel Levy

‘Bestaat er iets dat geen gif is?
Alle stoffen zijn giften,
er is er geen een die geen gif is.
Enkel de dosis bepaalt
dat iets geen gif is.’

Paracelsus (1493–1541)

INHOUD

Gif: een kennismaking	6
<hr/>	
Hoofdstuk 1	
Gif in de wetenschap	9
<hr/>	
Hoofdstuk 2	
Gif in de natuur	35
<hr/>	
Hoofdstuk 3	
Gif in de geschiedenis	67
<hr/>	
Hoofdstuk 4	
Gif als beul	91
<hr/>	
Hoofdstuk 5	
Gif voor complotten	113
<hr/>	
Hoofdstuk 6	
Gif als moordenaar	141
<hr/>	
Hoofdstuk 7	
Gif voor zelfmoord	169
<hr/>	
Hoofdstuk 8	
Gif als redder	191
<hr/>	
Begrippenlijst	214
Bronnen	218
Register	221
Illustratieverantwoording	224

GIF: EEN KENNISMAKING

In de Griekse mythe van Jason en de Argonauten komt Medea voor – mooie prinses, in de steek gelaten bruid, monsterlijke kindermoordenares, priesteres en heks. Maar bovenal is Medea een gifmengster. Ze verdooft de slang die het Gulden Vlies bewaakt en haar drankjes genezen de Argonaut Atalanta van haar wonden, maken Jasons vader Aeson weer jong en bevrijden Hercules van zijn zonden. De bronzen reus Talos wordt krankzinnig van een van haar psychoactieve brouwsels; ze vergiftigt een jurk en een kroon om Jasons nieuwe bruid Glauce en haar vader Creon om te brengen, en ze probeert Theseus te vermoorden met monnikskap – het giftige kruid dat was ontsproten aan het speeksel van Cerberus, de hellehond van Hades.

Medea gebruikt magische kruiden, stoffen met de bovennatuurlijke kracht om zieken te genezen, oude mensen weer jong te maken, helden te vernietigen en gedachten te beïnvloeden. Deze stoffen zijn net zo tegenstrijdig en mysterieus als Medea zelf, die de vele eigenschappen van gif belichaamt.

In dit boek wordt een poging gedaan om de vele gedaanten te beschrijven die gif heeft aangenomen in onze geschiedenis, cultuur, wetenschap, religie, geneeskunde en moordzaken. Allereerst is het belangrijk om te beseffen dat alle giften gewoon chemische stoffen zijn. Ze ontleen hun speciale status aan hun farmacologische werking, de eigenschap die ze giftig maakt en waaraan ze tevens hun medicinale en bedwelmende kracht te danken hebben. Gif, medicijn, genotsmiddel – de basis is dezelfde.

Gif kan doden, verdoven, betoveren of genezen, net als Medea. In het collectieve bewustzijn wordt gif geassocieerd met magie en mythes – de wereld van heksen en sjamanen. In de moderne tijd is de reputatie van gif verschoven van mysterieus naar banaal – het wapen van moordenaars in plaats van tovenaars – maar wordt het nog steeds gemythologiseerd en geromantiseerd. Nog altijd zijn wij in de ban van gif en gifmengers.

Medea en Jason, door de Florentijnse schilder Girolamo Macchietti, ca. 1570-1575.